

α) Ἡ σταυρική θυσία στή λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας

Οἱ ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἀποκαλύπτουν τό πῶς αἰσθάνθηκε καί ἐζησε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τό μαρτύριο, τό θάνατο καί τήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Ἰδιαίτερα συγκινεῖται ἡ εὐσεβής ψυχή ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ θυσία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἐκούσια. Ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ θέλησε νά γίνει ἄνθρωπος καί νά ταπεινώσει τόν ἑαυτό του «γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ» (Φιλιπ. 2, 6-9). Τήν ἐκούσια προσφορά τοῦ Κυρίου ὑμνεῖ ἡ Ἐκκλησία σέ διάφορες εὐκαιρίες. Ἐνα τροπάριο τῶν αἰώνων τοῦ ὄρθρου τῆς Μεγ. Δευτέρας (ψάλλεται τό βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων) ἀρχίζει μέ τό στίχο «Ἐρχόμενος ὁ Κύριος πρός τό ἐκούσιον πάθος...». Σέ ἄλλο τροπάριο τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν («Ἐν τῷ δειπνῶ τούς μαθητάς διατρέφων») γίνεται λόγος γιά τή θεληματική παράδοση τοῦ Ἰησοῦ στούς ἐχθρούς του.

Ἐντονα ζεῖ ἡ Ἐκκλησία τά ἀγαθὰ πού πήγασαν ἀπό τό Σταυρό τοῦ Γολγοθᾶ καί τά ὁποῖα εἶναι ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων μας μέ τό Θεό, ἡ ζωή, ἡ πνευματική καί ἠθική ἀπελευθέρωση, ἡ δυνατότητα τῆς ἀναστάσεως καί ἡ τελική νίκη κατά τοῦ θανάτου. Οἱ ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πού περιέχονται στό Τριώδιο, ἀποτελοῦνται ἀπό κατανυκτικούς ὕμνους, μέ τούς ὁποίους ἡ Ἐκκλησιαστική κοινότητα ὑμνεῖ τό Σωτήρα Χριστό γιά τή νέα ζωή πού ἐγκαινίασε μέ τή σταυρική του θυσία καί τήν ἀνάσταση. Χαρακτηριστικό εἶναι τό τροπάριο, πού ψάλλεται τήν ἑσπέρα τῆς Μεγ. Πέμπτης:

«Ὁ Σταυρός σου Κύριε,
ζωή καί ἀνάστασις
ὑπάρχει τῷ λαῷ σου·

Η Αποκαθήλωση. Εικόνα της (1)

καί ἐπ' αὐτῷ πεποιθότες,
σέ τόν σταυρωθέντα
Θεόν ἡμῶν ὑμνοῦμεν·
ἐλέησον ἡμᾶς».

(Ὁ Σταυρός σου Κύριε εἶναι ζωή καί ἀνάστασις γιά τό λαό σου. Καί σ' αὐτόν ἔχοντας ἐμπιστοσύνη, σέ τόν σταυρωμένο Θεό μας ὑμνοῦμε. Ἐλέησον σέ μας)

β) Τό νόημα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ

Ὅπως εἶδαμε στό προηγούμενο μάθημα, ὁ Χριστός ὡς Ἀρχιερέας ἔσωσε τό ἀνθρώπινο γένος ἀπό τή δουλεία τῆς ἀμαρτίας καί τά δεσμά τοῦ θανάτου μέ τά Ἅγια Πάθη του καί μέ τή σταυρικὴ θυσία του.

Ἡ παράβαση τῆς θείας ἐντολῆς ἀπό τοὺς πρωτόπλαστους εἶχε τό νόημα τῆς ἀρνήσεως ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου τῆς κοινωνίας μέ τό Θεό. Ἡ ἀρνήσις αὐτή δημιούργησε τήν κατάστασις ἀμαρτίας, πού σημαίνει στερρήσις τῆς κοινωνίας μέ τό Θεό, τήν ἐρημία τῆς θείας χάριτος, τήν ἀκρίβειαν τοῦ κατ' εἰκόνα, τό σκοτισμό τοῦ νοῦ καί τήν ἐξασθένισις τῆς βουλήσεως, τή διαρκή ροπή πρός τό κακό καί τέλος τόν πνευματικό καί ἠθικό θάνατο.

Μέ τίς δικές του δυνάμεις ὁ ἀμαρτωλός ἀνθρώπος δέν μποροῦσε οὔτε τόν ἑαυτό του νά σώσει οὔτε τό γένος του. Ἡ σωτηρία του μόνο ἀπό τό Θεό μποροῦσε νά προέλθει. Ἐτσι ὁ Θεός βρῖσκει τό μέσο τῆς σωτηρίας, τήν ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου του. Ὁ Χριστός μέ τήν πρόσληψιν τῆς ἀνθρώπινης φύσεως χωρίς τήν ἀμαρτία ἀντισταθμίζει μέ τά ἅγια πάθη του, πού ὑπέστη γιά μᾶς, τήν ἐνοχή καί τίς ποινές τῆς ἀμαρτίας τοῦ Ἀδάμ καί ὁ θάνατός του, θάνατος θεανθρώπου, εἶναι ἀντίρροπο τοῦ αἰωνίου θανάτου, πού ὄφειλε νά ὑποστῆ τό ἀμαρτωλό γένος τῶν ἀνθρώπων.

Ὅς Ἀρχιερέας ὁ Χριστός πρόσφερε ἀληθινὴ θυσία, τή θυσία τῆς ζωῆς του, τήν ὁποία πρόσφερε γιά τή ζωή καί τή σωτηρία τοῦ κόσμου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι ὁ Χριστός μᾶς ἐξαγόρασε ἀπό τήν κατάρα τοῦ νόμου μέ τό νά γίνει ὁ ἴδιος γιά χάρις μας κατάρα (Γαλ. 3, 13), μέ τό νά ἀναλάβει τίς συνέπειες τῆς ἀμαρτίας, τήν ὁποία αὐτός δέ γνώρισεν.

Ὅπως ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Λόγου εἶναι μυστήριον, ἔτσι καί ἡ ἐξιλέωσις τοῦ ἀνθρώπινου γένους μέ τή σταυρικὴ θυσία καί τό θάνατο τοῦ Σωτήρα εἶναι μυστήριον, πού δέν ἐπιδέχεται περισσότερη λογικὴ ἀνάλυσις. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία βλέπει τή σταυρικὴ θυσία ὡς ἐκδήλωσις τῆς θείας ἀ-

γάπης. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης γράφει: «Μέ τοῦτο φανερώθηκε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ σ' ἐμάς: ὅτι τόν Υἱό του τόν μονογενή ἔστειλε ὁ Θεός ὅτι αὐτός μᾶς ἀγάπησε καί ἔστειλε τόν Υἱό του ὡς ἰλασμό γιά τίς ἀμαρτίες μας» (Α' Ἰω. 4 9-10).

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ πρώτη προϋπόθεση τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἡ δεύτερη εἶναι ἡ παράδοση τοῦ ἑαυτοῦ μας στό Θεό καί ἡ τέλεια ὑποταγή μας στό θέλημά του. Τίς δύο αὐτές ὀψεις τῆς λυτρώσεως βλέπουμε στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ: Ὡς Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ «ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών» ἀπό ἀπειρη ἀγάπη πρός τόν κόσμο. Καί ὡς ἄνθρωπος «ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ» (Φιλιπ. 2, 7-9).

γ) Ἡ Θυσία τοῦ Χριστοῦ στή Θεία Εὐχαριστία

Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ, πού προσφέρθηκε στό Γολγοθά, ἐπαναλαμβάνεται καί συνεχίζεται στόν Οὐρανό καί στή γῆ. Στόν Οὐρανό ὁ Θεάνθρωπος μεσιτεύει στό Θεό-Πατέρα γιά νά γίνουν τά ἀγαθὰ τῆς σταυρικῆς του θυσίας προσιά σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους (Ἐβρ. 7, 25). Στή γῆ ἐπαναλαμβάνεται καί ἐφαρμόζεται ἡ θυσία τοῦ Γολγοθά μέ τή Θεία Εὐχαριστία, πού εἶναι μυστήριον καί θυσία. Μυστήριον εἶναι γιατί σ' αὐτήν εἶναι πραγματικά παρών ὁ ἴδιος ὁ Χριστός στά εἶδη τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου μέ τή μεταβολή τους σέ σῶμα καί αἷμα Του. Καί εἶναι θυσία, καθόσον ὁ Σωτήρας Χριστός ὡς θύτης καί θύμα προσφέρει στό Θεό – Πατέρα τό σῶμα του καί τό αἷμα του ὑπό τά εἶδη τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου. Ἐτσι ἡ θυσία τοῦ Γολγοθά καί ἡ θυσία τῆς Θείας Εὐχαριστίας συμπίπτουν, ἐπειδή καί οἱ δύο ἔχουν τόν ἴδιον προσφέροντα καί προσφερόμενο, θύτη καί θύμα, τόν Ἰησοῦ Χριστό. Διαφορά ὑπάρχει μόνο στή μορφή καί τό σκοπό τῆς θυσίας. Στό Γολγοθά προσφερε ὁ Κύριος τή σωματική του ζωή. Ἡ θυσία του ἐκείνη ἦταν αἱματηρή. Στή Θεία Εὐχαριστία θυσιάζει τόν ἑαυτό του μέ ἀναίμακτο καί μυστηριώδη τρόπο. Μέ τή σταυρική θυσία πραγματοποίησε ὁ Κύριος γενικά τήν ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἡ Θεία Εὐχαριστία σκοπό ἔχει τήν προσωπική σωτηρία τοῦ καθενός ἀνθρώπου καί τή μετάληψη τῶν σταυρικῶν ἀγαθῶν.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι Ἄναφορά, «ἀνέβασμα» τῆς ζωῆς μας πρός τόν Οὐρανό. Στή Μεγάλη Εἴσοδο δέν παρακολουθοῦμε ἀπλῶς τήν πορεία τοῦ Χριστοῦ πρός τό Γολγοθά, ἀλλά καί τόν ἀκολουθοῦμε στό μαρτύριο καί τή δόξα τῆς Ἀναστάσεως. Τέλος, ἡ συμμετοχή στή Θεία Εὐχαριστία εἶναι συμμετοχή στό Μυστικό Δεῖπνο, στό δεῖπνο τῆς βασιλείας (Λουκᾶ 14, 15-24), κοινωνία καί μυστική ἔνωση μέ τό Χριστό.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Εύχή του καθαγιασμού της Λειτουργίας του αγίου Ἰωάννου του Χρυσόστομου:

«Ἐπι προσφερόμεν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναιμακτον λατρείαν, καὶ παρακαλοῦμεν σε καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετευομεν καταπέμψον τὸ Πνεῦμα σου τὸ Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπι τὰ προκειμενα δῶρα ταῦτα

Καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τούτον Τιμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου Ἄμην

Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ Τιμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. Ἄμην.

Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματι σου τῷ Ἁγίῳ Ἄμην Ἄμην Ἄμην

Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, εἰς βασιλείας οὐρανῶν πληρωμα, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ, μὴ εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα ».

Εὐχή πρὶν ἀπὸ τῆς Θεῆς Μετάληψης:

«Τοῦ δεῖπνου σου τοῦ μυστικοῦ σήμερον, Υἱέ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε οὐ μὴ γάρ τοις ἐχθροῖς σου τὸ μυστήριον εἶπω οὐ φιλημά σοι δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας ἀλλ' ὡς ὁ ληστής ὁμολογῶ σοι Μνήσθητι μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ποιὸς ἦταν ὁ χαρακτήρας τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας καὶ ποιές οἱ συνέπειές της.
- 2) Ποιές εἶναι οἱ προϋποθέσεις τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους.
- 3) Ποιά σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴ σταυρικὴ θυσία καὶ τῇ Θεῆς Εὐχαριστία.